

Bracht Abraham een mensenoffer?

1. Genesis 21 verhaalt hoe de 100 jarige Abraham en de 90 jarige Sara - dwars tegen alle menselijke onmogelijkheden in - alsnog een zoon krijgen: Izak. De 13 jarige Ismaël, zoon van Abraham en de slavinv Hagar wordt, zeer tegen de zin van Abraham, maar vanwege Goddelijke opdracht, samen met zijn moeder weggestuurd. Dit hoofdstuk besluit met de mededeling dat Abraham vele dagen als vreemdeling verbleef in het land van de Filistijnen. Het hoofdstuk er op volgend (Genesis 22) vertelt van het ingrijpende gebeuren, dat in het Jodendom de *"Binding van Izak"* en door christenen het *"Offer van Abraham"* wordt genoemd.
2. De HEERE geeft Abraham als opdracht: *"Neem toch uw zoon, uw enige, die u liefhebt, Izak, ga naar het land Moria, en offer hem daar als brandoffer op één van de bergen die ik u noemen zal"*. De schrijver van het Boek Genesis duidt deze opdracht als een beproeving, alleen: daarvan wist Abraham niet. Van hem werd gehoorzaamheid aan de Goddelijke opdracht gevraagd. De verteller is heel sober. Geen woord over de emoties die Abraham ongetwijfeld zullen hebben bevangen: de enige zoon, nl. die van de belofte, die waaruit een groot nageslacht zal komen, *"die u liefhebt"*, afstaan en nog wel door hem te offeren? En dat terwijl hij zijn eerste zoon, Ismaël, eerder al had moeten wegsturen! Slechts het (gehoorzame) gedrag van de aartsvader wordt beschreven: vroeg opstaan, ezel zadelen, twee knechten meenemen, hout kloven en gaan, samen met Izak.
3. Uit 2 Kronieken 3 : 1 wordt duidelijk waar de offerplaats is gelegen: *"Toen begon Salomo het huis van de HEERE te bouwen in Jeruzalem, op de berg Moria, waar de HEERE aan zijn vader David verschenen was, op de plaats die David bepaald had, op de dorsvloer van Ornan, de Jebusiet"*. Een wel heel gedenkwaardige plaats! De plaats waar later Israël de Naam van de Eeuwige heeft aangeroepen en geprezen met gebeden en lofzangen door priesterkoren, waar verzoening werd afgesmeekt onder het brengen van zeer, zeer vele dierenoffers (naast reuk- en graanoffers), de plaats waar de jaarlijkse feesten werden gevierd. De plaats die nu de Tempelberg wordt genoemd.
4. Volgens Joodse uitleggers is Abraham nooit van plan geweest zijn zoon daadwerkelijk te offeren. Izak moest als *"offer worden opgewekt"* en de Eeuwige zou de mensheid voor eens en voor altijd leren dat kinder-/mensenoffers niet acceptabel zijn. Zij verwijzen dan naar Jeremia 19 : 2 - 6. vs. 5: *"Zij hebben de hoogten van de Baäl gebouwd om hun kinderen met vuur te verbranden als brandoffers voor de Baäl, wat ik niet geboden en niet gesproken heb, en in Mijn hart niet is opgekomen"*. Op de (logische) vraag van Izak *"Zie hier is het vuur en het hout, maar waar is het lam voor het brandoffer?"* reageert Abraham met: *"God zal Zichzelf voorzien van het lam voor het brandoffer"*. Een geloofsuitspraak, die nog danig op de proef zou worden gesteld: (Genesis 22 : 9, 10) *"Abraham bouwde daar het altaar, schikte het*

Bracht Abraham een mensenoffer?

'In Izaak is Israël voor het eerst als uit de dood herrezen!

hout erop, bond zijn zoon Izaak en legde hem op het altaar, boven op het hout. Toen strekte Abraham zijn hand uit en nam het mes om zijn zoon te slachten". En de rol van Izaak? Hij liet het gebeuren! Toch was hij waarschijnlijk al lang geen kind meer. Hoofdstuk 23 vertelt van de dood en begravenis van zijn moeder Sara. Zij is 127 jaar geworden en was 90 toen Izaak werd geboren. Hij kan dus wel een dertiger zijn geweest op dit moment. Het Hebreeuwse woord, dat is vertaald met 'jongen', wordt even eerder weergegeven met 'knechten'. 'Jongeman' als vertaling had dus ook goed gekund (zijn vader zou ongeveer 130 jaar zijn geweest).

5. Christelijke uitleggers lezen deze geschiedenis vanuit het perspectief dat Hebreeën 11 biedt. Vs. 17: "Door het geloof heeft Abraham, toen hij door God op de proef gesteld werd, Izaak geofferd". Vs. 18B, 19: "Hij overlegde bij zichzelf, dat God bij machte was hem zelfs uit de doden op te wekken. En hij kreeg hem als ware daaruit ook terug".

Izaak is zo type van Jezus Christus, die ook het hout heeft gedragen en op dezelfde plaats is geofferd; die op de derde dag uit de dood is opgewekt. Een groot geheim tussen Vader en Zoon! Ds. L. Kievit schrijft in "De man uit Ur", meditatieve gedachten over het leven van Abraham: "De spanning is wel ten top gevoerd. Izaak ligt daar gekneveld op dat primitieve altaar. En Abraham zwaait het mes al hoog om toe te steken. En dan ineens uit de hoogte een stem: "Abraham, Abraham!" Izaak kijkt verrast op. "Doe hem niets." Izaak had de dood voor ogen. Daar hoeft u echt niet mee te spelen. En nu krijgt hij het leven terug. Dat is van de God van Abraham, want dat is een God die nergens voor staat, die ook niet halt houdt voor de dood. Die machtig is doden op te wekken. En Abraham? Wel, zijn strijd is gestreden. Zijn gehoorzaamheid, die hij tot het uiterste toe heeft vertoond, wordt van hogerhand goedgekeurd: "En uw zoon, uw enige hebt u mij niet onthouden"."

Bracht Abraham een mensenoffer?

6. Jonathan Sacks (opperrabbin van Engeland, overleden op 7 november 2020) schrijft in zijn prachtige *“Genesis, boek van het begin”* bij de geschiedenissen rond Izak: *“Waarom al deze beloften en teleurstellingen? Waarom de hoop zo vaak wekken, maar niet vervullen? Waarom het lange wachten? Waarom Ismaël? Waarom het vastbinden? Waarom Abraham en Sara kwellen met de gedachte dat hun zoon, op wie zij zolang hebben gewacht, binnenkort gaat sterven? Onder de vele antwoorden hierop overstijgt één alle andere: De geboorte van een kind is een wonder. Maar omdat deze dingen natuurlijk zijn, vinden we ze vanzelfsprekend en vergeten we dat de natuur een architect heeft en de geschiedenis een auteur. Jodendom is een voortdurende scholing*

om het leven niet als iets vanzelfsprekends te beschouwen. De hele geschiedenis door werden Joden aangespoord om hun kinderen te koesteren. Ons hele waarden systeem is daarop gebouwd. Scholen zijn onze bolwerken, opvoeding onze passie, leraren onze grootste helden. Op de eerste dag van Joods Nieuwjaar lezen we niet over de schepping van de wereld, maar over de geboorte van een kind: Izak aan Sara en Samuël aan Hanna. Ons geloof is uitermate kindgericht. Daarom onderwerpt God bij het begin van de Joodse geschiedenis Abraham en Sara aan deze beproevingen, zodat zij noch hun nakomelingen ooit kinderen als vanzelfsprekend zouden beschouwen”.

Toegift

Kierkegaard (Deens filosoof en theoloog) schrijft in *“Vrees en Beven”*: Abraham is òf een gelovige òf een moordenaar. Zijn ethische verhouding tot Izak is, dat een vader zijn zoon meer liefheeft dan zichzelf. Maar het geloof stijgt daar bovenuit. Abraham geloofde dat God Izak niet van hem zou eisen, terwijl hij toch bereid was om hem te offeren als dit verlangd werd. Hij geloofde krachtens *“het absurde”*, want van menselijke berekening kan geen sprake zijn, immers het absurde was juist dat God, die hem die eis stelde, deze op het volgende moment weer zou intrekken. Kierkegaard noemt Abraham dan ook *“ridder van het geloof”*.